

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS OBJEKTŲ VYKDOMOS MAISTO
PRODUKTŲ, JŲ ŽALIAVŲ IR GERIAMOJO VANDENS RADIOLOGINĖS
STEBĖSENOS TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO**

2012 m. lapkričio 30 d. Nr. V-1091
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymo (Žin., 1999, Nr. [11-239](#); 2011, Nr. [91-4317](#)) 6 straipsnio 2 dalies 1 ir 3 punktais ir 3 dalies 2 punktu, 19 straipsnio 1 dalimi:

1. T v i r t i n u Branduolinės energetikos objektų vykdomos maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinės stebėsenos tvarkos aprašą (toliau – Aprašas) (pridedama).

2. N u s t a t a u, kad:

2.1. aplinkos radiologinio monitoringo programos, kuriose numatyta maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinė stebėseną, parengtos ir suderintos teisės aktų nustatyta tvarka iki šio įsakymo įsigaliojimo, galioja ir yra peržiūrimos Aprašo nustatyta tvarka;

2.2. šis įsakymas įsigalioja 2013 m. gegužės 1 d.

3. P a v e d u šio įsakymo vykdymą kontroliuoti viceministrui pagal administravimo sritį.

LAIKINAI EINANTIS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO
PAREIGAS

RAIMONDAS ŠUKYS

BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS OBJEKTŲ VYKDOMOS MAISTO PRODUKTŲ, JŲ ŽALIAVŲ IR GERIAMOJO VANDENS RADIOLOGINĖS STEBĖSENOS TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Branduolinės energetikos objektų vykdomos maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinės stebėsenos tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) nustato reikalavimus maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinei stebėsenai (toliau – radiologinė stebėseną), kurią privalo vykdyti branduolinės energetikos objektus (toliau – BEO) projektuojantis, statantis, eksploatuojantis bei BEO eksploatavimo nutraukimą vykdomantis ūkio subjektas (toliau – Ūkio subjektas), jeigu BEO veiklos metu išmetama arba gali būti išmetama radionuklidų.

2. Tvarkos aprašo reikalavimai netaikomi radiologinei stebėsenai, vykdomai branduolinės arba radiologinės avarijos metu.

3. Radiologinės stebėsenos tikslai: maisto produktuose, jų žaliavose ir geriamajame vandenyje nustatyti foninius radionuklidų taršos lygius projektuojant ir statant BEO, įvertinti taršos radionuklidais pokyčius eksploatuojant BEO ir nutraukiant BEO eksploatavimą, įvertinti kritinės grupės narių dozes dėl BEO veiklos ir prognozuoti gyventojų apšvitą.

4. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

laboratorija – Lietuvos Respublikos ar kitos Europos Sąjungos valstybės narės arba Europos ekonominės erdvės valstybės (toliau – valstybė narė) piliečiai, kiti fiziniai asmenys, kurie naudojami Europos Sąjungos teisės aktų suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikoje įsteigti juridiniai asmenys arba kitoje valstybėje narėje įsteigti juridiniai asmenys, kitos organizacijos ar jų filialai, taip pat kitos užsienio valstybės juridinio asmens ar kitos organizacijos filialai, įsteigti Lietuvos Respublikoje, atliekantys jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos ir radioaktyvumo matavimus, tyrimus ar bandymus ir/ar įvertinimus.

Kitos Tvarkos apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatyme (Žin., 1999, Nr. [11-239](#)), Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatyme (Žin., 1996, Nr. [119-2771](#); 2011, Nr. [91-4314](#)), Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatyme (Žin., 2011, Nr. [91-4316](#)), Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatyme (Žin., 1999, Nr. [50-1600](#); 2011, Nr. 91-4318) ir kituose teisės aktuose, reglamentuojančiuose radiologinę stebėseną.

II. MAISTO PRODUKTŲ, JŲ ŽALIAVŲ IR GERIAMOJO VANDENS RADIOLOGINĖS STEBĖSENOS PROGRAMA, JOS RENGIMO IR DERINIMO TVARKA

5. Radiologinę stebėseną Ūkio subjektas vykdo pagal parengtą ir su Radiacinės saugos centru (toliau – RSC) suderintą Maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinės stebėsenos programą (toliau – Stebėsenos programa). Stebėsenos programa gali būti sudėtinė Aplinkos radiologinio monitoringo programos dalis.

6. Radiologinė stebėseną turi apimti radionuklidų aktyvumo maisto produktuose, jų žaliavose ir geriamajame vandenyje nustatymą, jų pokyčio stebėjimą, kritinių grupių narių dozių vertinimą ir gyventojų apšvitos prognozavimą.

7. Stebėsenos programa turi būti parengta atsižvelgiant į planuojamus ar esamus

radionuklidų išmetimus (radionuklidų sudėtį, jų kiekį, fizinę ir cheminę formą), demografinius gyventojų ypatumus ir įpročius. Foniniams radionuklidų taršos lygiams (gamtiniais, globaliai paplitusiems ir kitų taršos šaltinių sąlygotiems radionuklidams) nustatyti stebėseną turi būti vykdoma ne mažiau nei vienerius metus iki BEO eksploatavimo pradžios.

8. Stebėsenos programoje pateikiama:

8.1. radiologinės stebėsenos organizavimo principai;

8.2. laboratorijos, vykdančios radiologinę stebėseną, pavadinimas, adresas, akreditavimo pažymėjimo arba leidimo atlikti taršos šaltinių išmetamų į aplinką teršalų ir teršalų aplinkos elementuose matavimus ir tyrimus (toliau – leidimas), išduoto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro nustatyta tvarka, numeris ir išdavimo data arba tyrimus atliekančios valstybės narės laboratorijos kitoje valstybėje narėje išduoto atitinkamo leidimo numeris ir išdavimo data;

8.3. ėminių ėmimo vietų parinkimo principai ir pagrindimas;

8.4. BEO aikštelės schema su pažymėtais taršos šaltiniais ir ėminių ėmimo vietomis, esančiomis už BEO aikštelės ribų;

8.5. meteorologinių ir hidrologinių parametrų stebėjimo planas;

8.6. maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens mėginių rūšys, ėminių ėmimo dažnis;

8.7. tyrimų metodai ir procedūros, kalibravimo, kokybės užtikrinimo ir aptikimo ribos nustatymo procedūros;

8.8. kaupiami duomenys, dozių vertinimo modeliai, radiologinės stebėsenos rezultatų vertinimo kriterijai;

8.9. ataskaitos pateikimo terminai ir forma.

9. Stebėsenos programos ir jos pakeitimų derinimo tvarka:

9.1. Ūkio subjektas Stebėsenos programą turi pateikti RSC likus ne mažiau nei trims mėnesiams iki radiologinės stebėsenos vykdymo pradžios. Stebėsenos programa gali būti teikiama derinti elektroniniu paštu;

9.2. RSC ne vėliau nei per 30 kalendorinių dienų nuo Stebėsenos programos pateikimo turi suderinti Stebėsenos programą arba pateikti pastabas;

9.3. Ūkio subjektas turi pataisyti Stebėsenos programą pagal pastabas ne vėliau nei per 14 kalendorinių dienų nuo pastabų gavimo ir ją pateikti RSC pakartotinai derinti. RSC pakartotinai turi suderinti Stebėsenos programą ne vėliau nei per 7 kalendorines dienas arba pateikti pastabas.

10. Stebėsenos programos peržiūros tvarka:

10.1. Ūkio subjektas pirmąją Stebėsenos programos peržiūrą turi atlikti po vienerių veiklos metų. Po to Ūkio subjektas Stebėsenos programos peržiūras turi atlikti kas penkerius metus. Peržiūrint Stebėsenos programą, turi būti atsižvelgta į ankstesnio laikotarpio patirtį, naujausius tyrimų metodus ir priemones, BEO arba aplinkos sąlygų pokyčius;

10.2. papildomai be periodinės peržiūros Stebėsenos programa turi būti peržiūrima, jei keičiamas radionuklidų išmetimo į aplinką planas;

10.3. atlikęs Stebėsenos programos peržiūrą, ją Ūkio subjektas turi derinti Tvarkos aprašo 9 punkte nustatyta tvarka.

III. RADIOLOGINĖS STEBĖSENOS VYKDYMAS BRANDUOLINĖS ENERGETIKOS OBJEKTUOSE IR JŲ APLINKOJE

11. Vykdam radiologinę stebėseną, maisto produktų, jų žaliavų mėginių rūšys turi būti parenkamos atsižvelgiant į žemės ūkio veiklos pobūdį, kritinės grupės narių įpročius, maisto produktų, jų žaliavų polinkį kaupti radionuklidus. Geriamojo vandens paėmimo vietos (vandentiekio sistema, šachtiniai šuliniai, požeminis vanduo ir pan.) turi būti parenkamos, atsižvelgiant į kritinės grupės narių įpročius.

12. Vykdamt radiologinę stebėseną, turi būti imami šių maisto produktų, jų žaliavų ėminiai:

- 12.1. pieno;
- 12.2. mėsos;
- 12.3. daržovių;
- 12.4. grūdų.

13. Miško gėrybių (uogų ir grybų) ir žuvies mėginių tyrimai atliekami Ūkio subjektų aplinkos monitoringo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. D1-546 (Žin., 2009, Nr. [113-4831](#)), nustatyta tvarka. Miško gėrybių (uogų ir grybų) ir žuvies mėginių tyrimų rezultatai turi būti pateikiami RSC pagal Tvarkos aprašo V skyriaus reikalavimus.

14. Ėminiai turi būti imami dažniu, leidžiančiu įvertinti maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens kaitą, sezoniškumo įtaką ir radionuklidų pusėjimo trukmę. Geriamojo vandens mėginiai turi būti tiriami ne rečiau kaip vieną kartą per tris mėnesius. Pieno mėginiai turi būti tiriami ne rečiau kaip vieną kartą per mėnesį, o mėsos, daržovių, grūdų mėginiai – ne rečiau kaip vieną kartą per metus.

15. Ėminių ėmimo vietos turi būti teritorijose, esančiose stebėjimo zonoje už sanitarinės apsaugos zonos ribų, kur yra tikėtina didžiausia tarša radionuklidais, įvertinus meteorologinių ir hidrologinių parametrų įtaką radionuklidų sklaidai.

16. Maisto produktuose, jų žaliavose turi būti privalomai tiriama gama spindulių ir stroncio (^{90}Sr), geriamajame vandenyje – gama spindulių ir tričio (^3H) savitasis (arba tūrinis) aktyvumas.

IV. TYRIMŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

17. Ūkio subjektas, vykdamtis radiologinę stebėseną, turi užtikrinti, kad tyrimus atliktų akredituotos laboratorijos arba laboratorijos, turinčios Lietuvos Respublikos aplinkos ministro nustatyta tvarka išduotą leidimą atlikti Tvarkos aprašo 16 punkte nurodytus tyrimus. Tyrimus atliekančioms valstybės narės laboratorijoms, kurios turi kitoje valstybėje narėje išduotą atitinkamą leidimą atlikti Tvarkos aprašo 16 punkte nurodytus tyrimus, netaikomas reikalavimas gauti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro nustatyta tvarka išduotą leidimą.

18. Radiologinė stebėseną turi būti atliekama, taikant metodus ir naudojant prietaisus, kurie leistų išmatuoti atskirų radionuklidų aktyvumus, galinčius sąlygoti didesnes nei 0,01 mSv per metus efektines dozes.

V. ATASKAITŲ TEIKIMAS

19. Maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens radiologinės stebėsenos ataskaitą (toliau – Stebėsenos ataskaita) Ūkio subjektas turi pateikti RSC iki kitų kalendorinių metų balandžio 1 dienos. RSC turi pateikti ataskaitos kopiją Valstybinei atominės energetikos saugos inspekcijai. Ūkio subjektas gali rengti vieną bendrą aplinkos radiologinio monitoringo ir stebėsenos ataskaitą.

20. Stebėsenos ataskaitą turi sudaryti:

20.1. visų Stebėsenos programoje numatytų matavimų rezultatai ir jų analizė;

20.2. maisto produktų, jų žaliavų ir geriamojo vandens taršos radionuklidais kaitos tendencijos ir jų analizė;

20.3. įvertintos kritinių grupių narių efektinės dozės dėl radionuklidų maisto produktuose, jų žaliavose ir geriamajame vandenyje.
